

**MURİS MUVAZAASI:
MİRASBIRAKANI
MUVAZAALI İŞLEM
YAPMAYA YÖNELTEN
NEDENLER**

HAZIRLAYAN: ELİF AVCI

SUNUM PLANI

- **A. MURİS MUVAZAASI KAVRAMI**
- **B. 1.4.1974 TARİH VE ½ SAYILI İÇTİHADİ BİRLEŞTİRME KARARI**
- **C. MURİS MUVAZAASININ UNSURLARI**
- **D. MİRASBIRAKANI MUVAZAALI İŞLEM YAPMAYA YÖNELTEN NEDENLER**
- **E. DEĞERLENDİRME**

GENEL OLARAK MURİS MUVAZAASI KAVRAMI

- Muris muvazaası, mirasbırakanın mirasçılarının bir kısmından veya tamamından mal kaçırmak amacıyla yaptığı muvazaalı işlemlerdir.
- Muris muvazaasının dayanağı 1.4.1974 tarih ve ½ sayılı İctihadı Birleştirme Kararıdır.

- **1974 Tarihli İBK'nda:** «Bir kimsenin; mirasçısını miras hakkından yoksun bırakmak amacıyla, gerçekte bağışlamak istediği tapu sicilinde kayıtlı taşınmaz malı hakkında tapu sicil memuru önünde iradesini satış doğrultusunda açıklamış olduğunun gerçekleşmiş bulunması halinde, saklı pay sahibi olsun ya da olmasın miras hakkı çiğnenen tüm mirasçılarının, görünürdeki satış sözleşmesinin TBK m. 19 hükmü gereğince muvazaalı olduğunu ve gizli bağış sözleşmesinin de şekil koşulundan yoksun bulunduğunu ileri sürerek dava açabileceklerine ve bu dava hakkının geçerli sözleşmeler için söz konusu olan tenkis ve mirasta denkleştirme davalarının sağladığı haklara etkili olmayacağına» karar verilmiştir.

MURİS MUVAZAASININ UNSURLARI

- Muris muvazaasının unsurlarının açıklandığı Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun T. 8.6.2011, E. 2011/4-359, K. 2011/405 sayılı kararında şu ifadelere yer verilmiştir:
- «*Muris muvazaası dört unsurdan oluşur:*
- 1-) *Mirasbırakanın, mirasçısından mal kaçırmak için karşı tarafla anlaşarak gerçek iradesine uygun düşmeyecek ve sonuç doğurmayacak biçimde düzenlediği, tarafların aralarında düzenledikleri muvazaa anlaşması ile geçersiz olduğunu kabul ettikleri görünüşteki sözleşme,*
- 2-) *Mirasbırakan ile karşı taraf arasındaki görünüşte yapılan sözleşmenin niteliğini değiştiren, hiçbir şekil şartına bağlı olmayan, tarafların beyanları ile iradeleri arasında bilerek meydana getirdikleri, uyumsuzluğu açıklayan muvazaa anlaşması,*
- 3-) *Mirasbırakan ile karşı tarafın gerçek iradelerine uygun olan ancak saklanan ve genellikle bağış sözleşmesi şeklinde yapılan gizli sözleşme*
- 4-) *Mirasçılardan mal kaçıрма amacı...» (Kazancı).*

- Mirasbırakan, görünüşteki sözleşme ile mal kaçırmak istediği mirasçılarının sağlığında sitemlerine ve baskılarına maruz kalmamak, öldükten sonra ise tenkis davası açmalarını önlemek amacıyla gerçek iradesine uygun olan işlemi gizleme ihtiyacı duymaktadır.
- Muris muvazaasında gizli sözleşme, tarafların gerçek iradelerine uygun olmayan görünüşteki sözleşmenin arkasına gizledikleri ve asıl hüküm ve sonuç doğurmasını istedikleri bağışlama sözleşmesidir.

- **MİRASÇILARDAN MAL KAÇIRMA AMACI:**
- **1- Mirasçı Sıfatının Belirlenmesi:** Mirasçılık sıfatı TMK m. 599 hükmü uyarınca mirasbırakanın ölüm tarihine göre belirlenir.
- **2- Mal Kaçırma Amacı:** Mirasçılardan mal kaçırma amacı, muris muvazaasını genel muvazaadan ayıran temel ölçüttür.

- Mirasbırakanın muhtemel mirasçılarından biri veya üçüncü kişi ile yaptığı görünüşteki işlemle amaçlanan, mirasçılardan mal kaçırmak suretiyle onların aldatılmasıdır. Muvazaalı işlemin mirasçılardan mal kaçırma amacıyla yapıldığının kabulü için belirli bir mirasçıdan mal kaçırılması değil, işlem tarihinde miras hakkı zarar görecektir herhangi bir mirasçının varlığı aranır.

MİRASBIRAKANI MUVAZAALI İŞLEM YAPMAYA YÖNELTEN NEDENLER

- Mirasbırakanın muvazaalı işlem yapmasının etkenleri:
 - Toplumsal eğilimler ve yöresel adetler
 - Ailenin eğitim düzeyi ve sosyal yapısı
 - Yaşam biçimi, aile içi ilişkiler, mirasçılar ile arasındaki beşeri ilişkiler veya
 - Mirasbırakanın iç dünyasını ilgilendiren birtakım hususlar, olabilmektedir.

- **A. Mirasbırakanın Yaşlılığında ve Ölümünden Kısa Süre Önce Muvazaalı İşlem Yapması**

Yaşlı, hasta, bir başkasının bakım ve yardımına muhtaç, salim düşünme yeteneği azalmış mirasbırakan, bu zayıf döneminde yakınında bulunanların etkisi, telkinleri veya baskıları ile muvazaalı işlem yapabilir.

- **A. Mirasbırakanın Yaşlılığında ve Ölümünden Kısa Süre Önce Muvazaalı İşlem Yapması:**
- Yarg. 1. HD. T. 19.3.2007, E. 2007/1299, K. 2007/2794: «*Davacılar, miras bırakan babaları M. Çolak'ın hacca gitmek istediğini, davalı oğlunun, babasının ölümü halinde taşınmazlarının yabancı uyruklu eşine kalacağı, taşınmazı kendisine devretmesi, hacdan dönerse iade edeceği telkinleri ve baskısı üzerine taşınmazını davalıya devrettiğini ileri sürerek, tapunun iptali ile mirasçılar adına tescilini istemişlerdir. Mahkemece, iddianın sabit olduğu gerekçesi ile davanın kabulüne karar verilmiştir. (...) Dosya içeriğine, toplanan delillere hükmün dayandığı yasal ve hukuksal gerekçeye ve özellikle delillerin takdirinde bir isabetsizlik bulunmamasına göre; davalının temyiz itirazı yerinde değildir.*» (Kazancı).

- **B. Erkek Çocukların Kız Çocuklarına Üstün Tutulması**

Mirasbırakan, sosyo- kültürel düşünce yapısının bir sonucu olarak, erkek çocuklarının baba ocağını tütüreceğı, ailenin koruyucusu olacağı gibi düşüncelerle ve aile mallarının bölünmemesi amacıyla malvarlığını ölümünden önce erkek çocuklarına muvazaalı işlemlerle devrederek kız çocuğı mirasçılarından mal kaçırabilir.

- **B. Erkek Çocukların Kız Çocuklarına Üstün Tutulması**

- Yarg. 1. HD. T. 23.5.2012, E. 2012/3080, K. 2012/6017: «...Somut olaya gelince; davacının kız, davalıların oğlan ve oğlandan olma torun oldukları, mirasbırakanın malvarlığı ve emekli maaşı açısından taşınmaz satımına ihtiyacının bulunmadığı, aşırı harcama yapmadığı, yöresel adetler gereği oğlan ve oğlandan olma torunun üstün tutulduğu, temlikte gösterilen bedel ile temlike konu payların gerçek değeri arasında 10 kat farkın bulunduğu anlaşılmaktadır. Belirlenen tüm bu olgular açıklanan ilkelerle değerlendirildiğinde söz edilen temlikin mirasçıdan mal kaçırma amaçlı, bedelsiz kısaca muvazaalı olduğu sonucuna varılmaktadır.» (Sinerji Mevzuat).

- **C. İkinci Eş ya da Son Eş Faktörü**

Mirasbırakan, birden fazla evlilik yapması halinde son eşinin etkisi ya da baskısı altında kalarak ona veya çocuklarına kendi malvarlığından daha fazla imkan sağlama amacıyla muvazaalı taşınmaz devirleri yapmakta veya bu işlemleri yapmaya zorlanmaktadır.

- **C. İkinci Eş ya da Son Eş Faktörü**

- Yarg. 1. HD. T. 11.2.3013, E. 2012/13201, K. 2013/1713: «...*Mirasbırakanın ilk eşinden olan çocuklarından mal kaçırmak amacıyla 2. eşin yeğeni ve sonradan evlatlığı olan davalıya bağışladığı, ancak resmi işlemin satış şeklinde yapıldığı, işlemin bedelsiz ve danışıklı olduğu duraksanmayacak biçimde kanıtlanmaktadır.*» (Kazancı)
- Yarg. 1. HD. T. 21.1.2014, E. 2013/20852, K. 2014/9164: «...*Somut olaya gelince, çekişme konusu taşınmazdaki payın 12.12.1997 tarihinde temlik edildiği, özellikle davacı tanığı Ş.M.'nin beyanından çekişme konusu payın davalıya evlenme karşılığı verildiği, nitekim temlikten 6 gün sonra mirasbırakan ile davalının evlendikleri anlaşılmaktadır. (...) Somut olayda mirasbırakanın amacı mal kaçırmak değil, evlenmeyi sağlamaktadır.*» (Sinerji Mevzuat).

- **D. Psikolojik Etkenler**

Mirasbırakan, muvazaalı taşınmaz devirlerini aile içi ve dışı psikolojik etkenler, minnet borcunu ödemek, ekonomik veya fiziki olarak zor durumda olan mirasçısını korumak, kızdığı mirasçısını cezalandırmak, sevdiği mirasçısını koruyup gözetmek gibi nedenlerle de yapabilir. Bu taşınmaz devirleri açısından da dikkate alınacak husus, mirasbırakanın işlemi yapmasına esas teşkil eden psikolojik etken sonucu mirasçısından mal kaçırma iradesinin mevcut olup olmadığıdır.

- **D. Psikolojik Etkenler**

- Yarg. 1. HD. T. 24.4.2018, E. 2015/10389, K. 2018/9419: «...Somut olayda, mirasbırakanın dava konusu taşınmazlarını satması için geçerli ve makul sayılabilecek bir sebebinin bulunmadığı, davacı oğlu ... ile arasının iyi olmadığı ve uzun yıllar küs kaldıkları dosya içeriğiyle ve tanık anlatımlarıyla, özellikle mirasbırakanın eşi olan tanık ...'nin beyanıyla saptanmış; öte yandan, temliklerin muvazaalı biçimde yapıldığı davalı ... tarafından da doğrulanmıştır. Açıklanan olgular, yukarıda değinilen ilkelerle birlikte değerlendirildiğinde; mirasbırakanın, davacı oğlundan mal kaçırmak amacıyla hareket ederek dava konusu taşınmazını davalılara aktardığı sonuç ve kanaatine varılmaktadır.» (Lexpera).

SONUÇ

- Mirasçılar, külli halefiyet prensibi gereği, mirasbırakanın halefi olarak yalnızca onun sahip olduğu ispat imkanlarından yararlanabilmekle birlikte, muvazaalı işlemler bakımından menfaat çatışması söz konusu olduğundan, üçüncü kişi olarak kabul edilmektedir.
- Yargıtay muris muvazaası nedeniyle açılan davalarda, muvazaalı işlemin mirasçılardan mal kaçırma amacıyla yapılmış olmasını aramaktadır. Mirasçılardan mal kaçırma amacının varlığı tespit edilirken de, mirasçılık sıfatının mirasbırakanın ölüm tarihine göre belirlendiği gerekçesiyle, muvazaalı işlemin yapıldığı tarihte muhtemel miras hakkı ihlal edilen bir mirasçının olması yeterli görülmektedir.

TEŞEKKÜRLER...